

Att bemöta en klient som är transperson!

I allt socialt arbete är det viktigt att ha klientens förtroende. När det gäller en klient som är transperson finns det speciell problematik att ta hänsyn till som kommer sig av klientens utsatta position och samhällets normer. Denna problematik är viktigt att känna till om man ska kunna nå en god kontakt med klienten och kunna få klientens förtroende.

Först och främst måste man dock ta reda på om personen man har framför sig är transperson eller inte. Med tanke på de tabun som finns kring könsöverskridande beteenden är det inte alls sannolikt att detta är information du som yrkesman får på ett självklart sätt. Men i de fall där du uppfattar att personen kanske har ett könsöverskridande beteende som påverkar ditt bemötande eller har med orsaken till att klienten sökt hjälp att göra, är det viktigt att du på ett respektfullt och bejakande sätt försöker ta reda på om personen har en identitet som kan förknippas med ett könsöverskridande beteende.

När du väl vet att klienten är en transperson finns det flera saker du bör tänka på.

Ta reda på hur personen identifierar sig och hur han/hon/en manifesterar denna identitet.

Det är viktigt att inte blanda ihop t.ex. en transsexuell klient med en transvestit eftersom klienten kan känna sig kränkt. Det är också viktigt att veta att förvirringen kring termer är stor även bland transpersoner själva varför t.ex. en person som säger sig vara Drag Queen inte självklart ska antas enbart klä om på skoj på scen.

Könsidentitet

Könsidentiteten är något mycket grundläggande i vår personlighet och precis som sexuell läggning är det väldigt viktigt för alla människor att få den bekräftad och bejakad. Det är mycket viktigt för att klienten ska känna sig sedd. Att bejaka och bekräfta en klients könsidentitet betyder inte att man diagnostiserar klienten. Hon kommer att ha samma könsidentitet oavsett hur du bemöter henne, enda skillnaden blir att klienten i det ena fallet känner sig sedd och i det andra osedd. När du i ditt yrke möter en transperson bör du därför:

Ta reda på vilket kön klienten vill bli bemött som.

Utgå inte från namn eller kläder som kan vara missledande utan fråga helt enkelt klienten själv hur han/hon/en vill bli bemött.

Ta reda på vilket namn klienten föredrar.

Bara för att det står en sak på det ID-kort du kanske fått se så är det inte säkert att det är det som personen vill bli tilltalad med.

Ta reda på vilket pronomen klienten föredrar.

Utgå inte heller här från yttre faktorer utan fråga hur klienten själv vill ha det. I alla lägen där det går bör man försöka att även i skrivna dokument respektera klienten genom att använda det namn och pronomen som personen föredrar. Om klientens personnummer ändå finns med på dokumentet bör det inte ställa till några juridiska bekymmer men i annat fall bör man vara tydlig med vem man menar om man använder konträra pronomen.

Respektera klientens önskemål om bemötande vad gäller kön, namn och pronomen.

Det räcker inte med att ta reda på vilket kön klienten vill bli bemött som, du måste själv aktivt göra vad du kan för att bemöta personen på ett respektfullt sätt. Detta betyder t. ex. att även om du inte själv kan se den två meter långa personen med dåligt översminkad skäggstubb och grova kängor som kvinna så bör du ändå försöka på alla sätt att bemöta personen som om det är en kvinna om hon säger att hon känner sig som det. Hur du sen känner privat är en helt annan sak och det bör påverka ditt professionella bemötande så lite som möjligt.

Bejaka klientens könsidentitet.

En person som av någon orsak sökt hjälp av polisen, sociala myndigheter eller sjukvården kan antas vara i en situation där han/hon/en är extra känslig. Därför är det viktigt att stärka personens självkänsla. Precis som det är viktigt att bejaka en klients sexualitet, oavsett vilken sexuell läggning personen har, är det också viktigt att bejaka könsidentiteten. Transpersoner har ofta till skillnad från andra en upplevelse av att ofta få sin könsidentitet ifrågasatt och förnekad. Att bejaka en persons könsidentitet kan t.ex. handla om att instämma i: att det var självklart att han valde herrtoaletten på varuhuset, att hon givetvis blir kränkt om folk säger att hon låtsas vara kvinna eller att en vill bli tilltalad med både manligt och kvinnligt namn.

Kroppsproblematik

I situationer där kroppsundersökningar är en del av klientkontakten finns det en del saker man bör tänka på speciellt när det gäller transpersoner. Många transpersoner har ett mer komplicerat förhållande till sin kropp än andra klienter och därför kan de behöva mer tid och hänsyn vid en kroppsundersökning. Det kan handla om att man frågar klienten om hon har några önskemål om vem som ska utföra undersökningen, en kvinna eller en man. Klienten kanske inte behöver visa mer än det som är absolut nödvändigt av kroppen och inte längre tid än nödvändigt. För klienter med stora problem som behöver genomgå mer omfattande undersökningar som t.ex. omfattar underlivet kan kanske lugnande medel eller till och med narkos vara det bästa alternativet.

Det är också viktigt att komma ihåg att en del transpersoner har svårt att prata om sin kropp. Det kan betyda att de inte självmant tar upp skador de fått eller besvär de har eller att de inte är tydliga när de talar om sånt. Det kan också innebära att de använder sig av andra ord än de gängse när de talar om intima kroppsdelar, t.ex. pratar om sitt kvinnliga könsorgan med ord som normalt beskriver manliga könsorgan.

Slutligen kan det också finnas en risk att transpersoner har ett så komplicerat förhållande till sin kropp att det påverkar deras förmåga att uppfatta om de har kroppsliga problem. Som yrkesman måste du därför vara uppmärksam på att klienten kanske t.ex. inte säger sig ha några biverkningar helt enkelt för att hon inte lagt märke till biverkningar som andra skulle märkt.

Sexualitet

Precis som alla andra personer kan transpersoner vara homosexuella, bisexuella eller heterosexuella. Att vara transperson handlar om förhållningssätt till den egna könsidentiteten, inte om sexualitet. Detta är viktigt att komma ihåg i mötet med klienten för att få en bra relation. Det finns också skäl att vara extra uppmärksam på eventuella problem som har med sexualiteten att göra eftersom könsidentitet och sexualitet ofta hänger ihop. Klienten kanske har svårt att veta om sin sexuella läggning eller svårt att leva ut den på grund av problem som har att göra med att hon är transperson. Det finns också en risk att klienten inte tar till sig säkrare- sex-information på grund av starka bekräftelsebehov eller sin kroppsproblematik.

Frågor?

RFSL hjälper gärna till med att ta fram information eller svara på frågor när det gäller transpersoner. Enklast är att kontakta kansliet eller att ta kontakt med de förbundsstyrelsemedlemmar som arbetar mycket med frågorna.

RFSLs kansli går att nå på 08 – 457 13 00.

Det går också att nå rfsl på mail: forbund@rfsl.se

Lukas Romson, medlem i förbundsstyrelsen och sammankallande i transarbetsgruppen: lukas.romson@rfsl.se

Alexandra Milton, medlem i förbundsstyrelsen och aktiv i transfrågor: alexandra.milton@rfsl.se

RFSLs hemsida: www.rfsl.se Viss transinformation som ett kompendium från riksdagsseminariet och basinformation finns på ww.rfsl.se/info/

Film med medicinska föredrag om operationer och hormonterapi finns under www.rfsl.se/pride2001/titta.html

Brottsofferjouren för homosexuella, bisexuella och transpersoner har erfarenhet av kliniskt arbete med transpersoner. De nås på 08 – 34 13 16 eller via RFSL Stockholms hemsida www.rfsl.se/stockholm/

Veta mer?

Litteraturtips:

True Selves, *Mildred R Brown & Chloe Ann Rounsley*

ISBN 0-7879-0271-3

En guide till förståelse, skriven för anhöriga, yrkesarbetande inom sociala sektorn och ideella hjälparbetare.

Physicians Guide to Transgendered Medicine, ISBN 1-887796-03-7

Masculinizing Hormonal Therapy, ISBN 1-887796-02-9

Feminizing Hormonal Therapy*Sheila Kirk*

Behandlar den medicinska sidan av könsbyten, exklusive kirurgi. Sheila Kirk är läkare och sitter i HBIGDA.

Trans Forming Families, *Mary Boenke* (Editor), ISBN 0-9663272-1-7

Antologi av anhörigas till transvestiter, intersexuella, transsexuella och transgenderister. Egna berättelser av upplevelser och känslor, både negativa och positiva.

Body Alchemy, *Loren Cameron* ISBN 1-57344-062-0

Fotobok med egna berättelser av FTM-TS. Innehåller även bilder på resultat av operationer utförda i USA.

Film:

En film kan vara ett bra sätt att börja samtala om transproblematik med en grupp människor.

Gendernauts, *Monika Treut*, *Millivres Multimedia*

Berättelser om olika transpersoner och deras liv.

Boys Don't Cry

Den relativt sanna historien om Brandon som mördades i ett transrelaterat hatbrott -93 i Falls City, USA

Mitt liv i rosa

Om ett barn, född som pojke men tycker sig vara flicka, och det problem föräldrar och samhället skapar kring henne.

Internet:

RFSL, www.rfsl.se/info/

Transsexual Womens Resources Mainpage, www.annlawrence.com/twr/

Mängder med information rörande MTF-TS och stort länkbibliotek

Harry Benjamin International Gender Dysphoria Association,

www.hbigda.org

Den organisation som utarbetar de internationella riktlinjerna för behandling av transsexuella.

The International Journal of transgenderism,

<http://www.symposion.com/ijt/index.htm>

En mycket seriös källa som tar in artiklar från läkare, psykiatriker mfl som handlar om ämnet. Mest om transsexualism eftersom det är där det forskas men en del annat också.

Nyhetsförmedlingar och politiska organisationer

<http://www.transexnews.com/> Amerikansk nyhetsförmedling
<http://www.pfc.org.uk/> hemsidan för den engelska transorganisationen Press
for Change
<http://www.geocities.com/transforum2000/links.html> Hemsidan från
Transforumet i Malmö år 2000. Har en hel del länkar till andra sidor.

Lathund:

Fråga

- Hur identifierar sig personen`?
- Hur manifesterar han/hon/en denna identitet?
- Vilket kön vill klienten vill bemött som?
- Vilket namn föredrar klienten?
- Vilket pronomen föredrar klienten?

Tänk

- Respektera klientens önskemål om bemötande vad gäller kön, namn och pronomen!
- Bejaka klientens könsidentitet!
- Tänk på kroppsproblematiken!
- Tänk på problem kring sexualiteten!